

AMBIDEKSTER KLUB

koncept ⇒ projekt ⇒ program ⇒ udruga

Ana Habdija-Šorša

Dinko Štajduhar

Martina Horvat

Gabrijela Ratkajec

Ambidekster klub Zagreb

SAŽETAK

Ambidekster klub okuplja mlade edukatore: socijalne pedagoge/inje, rehabilitatore/ice, likovne umjetnike/ce, socijalne radnike/ice te studentelice humanističko usmjerenih struka s ciljem kreiranja i provođenja programa neformalne edukacije te programa namijenjenih prevenciji poremećaja u ponašanju u djece i mladih.

Uključivanjem u rad Ambidekster kluba mladi edukatori/ice mogu stvarati u poticajnom okruženju gdje im je osigurana potrebna financijska, psihološka i edukativna potpora kako bi ostvarili vlastite ideje i realizirali programe rada s djecom i mladima prema vlastitim zamislima. Stoga je jedan od prioriteta ciljeva Ambidekster kluba profesionalni i osobni angažman mladih edukatora/ica, kako bi kreirajući programe koji izvire iz epistemologije mladih, doprinisili stručni, vlastitom samoostvarenju i pozitivnim društvenim promjenama.

Ideje okupljenih mladih edukatora u Ambidekster klubu u pogledu kreiranja i provođenja autorskih programa, a temeljenih na stručnim spoznajama, etičkim principima struke i potrebama korisničke populacije, razvijale su se paralelno s aktivnostima kojima su obuhvaćeni/e brojne zadovoljni korisnici/e. Ideje i koncepti su najprije oživotvoreni u projektu, a zatim u programu „Ambidekster klub“ koji se provodio unutar Hrvatske udruge socijalnih pedagoga, a sam program je 2003. prerastao u udrugu Ambidekster klub. Tijekom cjelokupnog razdoblja u kojem se stvarao Ambidekster klub rasla je razina autonomije i kreativnost članova/ica u kreiranju programa, kao i interes i korisnika/ica u smjeru daljnjeg angažmana.

Postojanje i razvoj Ambidekster kluba ukazuje na mogućnost uspješne integracije teoretskih i praktičnih dosega edukacijsko-rehabilitacijskih i drugih struka s pozicije epistemologije kibernetike u području rada s djecom i mladima.

Ključne riječi: *prevencija poremećaja u ponašanju, neformalna edukacija, mladi edukatori, kibernetika, udruga, klub mladih*

1. STRUČNA I TEORIJSKA UTEMLJENOST PROGRAMA¹ AMBIDEKSTER KLUB

Ambidekster klub nastao je okupljanjem mladih edukatora: socijalnih pedagoga/inja, rehabilitatora/ica, likovnih umjetnika/ca, socijalnih radnika/ica te studenata/ica humanističko usmjerenih struka s ciljem kreiranja i provođenja programa neformalne edukacije te programa namijenjenih

prevenciji poremećaja u ponašanju u djece i mladih.

Ambidekster klub je posebice okupio one mlade edukatore/ice koji u razdoblju između studiranja i zapošljavanja žele razvijati svoj profesionalni identitet i pronalaziti svoj osobiti stil rada. Ovo prijelazno razdoblje u njihovim životima često je izvor frustracije i tjeskobe zbog neizvjesnosti u pogledu zapošljavanja i konačnog ulaska u svijet odraslih. Uključivanjem u rad Ambidekster kluba

mladi edukatori/ice mogu stvarati u poticajnom okruženju gdje im je osigurana potrebna financijska, psihološka i edukativna potpora kako bi ostvarili vlastite ideje i realizirali programe rada s djecom i mladima prema vlastitim zamislima. Stoga je jedan od prioritarnih ciljeva Ambidekster kluba profesionalni i osobni angažman mladih edukatora/ica, kako bi kreirajući programe koji izvire iz epistemologije mladih, doprinosili struci, vlastitom samoostvarenju i pozitivnim društvenim promjenama.

Također je potrebno napomenuti da programi neformalne edukacije u nas još nisu dovoljno afirmirani, unatoč tome što djeca i mladi takve programe rado prihvaćaju, jer u prvi plan dolaze njihovi interesi i sposobnosti (Nacionalni program djelovanja za mlade, 2003). U odnosu na populaciju djece i mladih koji manifestiraju poremećaje u ponašanju, područje neformalne edukacije, a posebice rad «mladih za mlade» još uvijek nije dovoljno prepoznato i iskorišteno, usprkos spoznaji da formalne institucije društva ne mogu odgovoriti na sve specifične potrebe ove populacije djece i mladih. Stoga su nastojanja članova/ica Ambidekster kluba usmjerena na skupine djece i mladih i njihovih obitelji koji traže stručnu potporu i pristup s obzirom na njihove specifične potrebe. Tijekom dosadašnjeg djelovanja Kluba provedeni su programi za skupine djece i mladih koji traže potporu u odrastanju/razvoju osobnosti i/ili manifestiraju poremećaje u ponašanju, te za djecu s teškoćama u razvoju.

Sudjelovanje svih korisnika/ca programa je dobrovoljno i osniva se na interesu, te unutarnjoj motivaciji korisnika/ca. Pristupanje budućih korisnika/ca programima Ambidekster kluba potiče se njihovom animacijom u školama, nevladinim organizacijama i klubovima. Aktivnosti i programi kluba promoviraju se na događajima, putem medija i outreach pristupa korisnicima/icama.

Nazivom Ambidekster klub metaforički se željelo iskazati holistički epistemološki okvir članova/ica Kluba te potrebu svestranog razvoja i unapređivanja sposobnosti, onih koje pripadaju funkcijama kako lijeve, tako i desne lijeve moždane hemisfere.² Svestrani razvoj sposobnosti i vještina te unapređivanje osobnog rasta i razvoja putem neformalne edukacije moguće je potaknuti eklektičkim i integrativnim pristupom koji objedinjuje različite koncepte i metode rada. Pri tomu su u središte stavljene potrebe pojedinaca/ki i edukativnih skupina u kontekstu društvene ekologije te kružni

model komunikacije između svih sudionika/ica edukativnog procesa, edukanata/ica i edukatora/ica. Kružnim modelom komunikacije koji se osniva na feedbacku svih sudionika omogućeno je stalno provjeravanje željenih ishoda edukacije te unapređivanje edukativnih procesa.

Ideja o kreiranju/rekreiranju programa koji proizlaze iz stalnog rekurzivnog procesa i suodnosa između edukanata/ica i edukatora/ica svoje ishodište temelji na kibernetici kibernetike (Mead 1968, prema Barnes 1996) ili kibernetici II reda (Von Foerster, 1981 prema Brier).

Ambidekster klub je edukativni sustav u kojem je praktična primjena koncepata kibernetike drugog reda ili kibernetike kibernetike našla svoj put oživotvorenja oslanjajući se na praksu kibernetike psihoterapije.

Kibernetika kibernetike je način ukazivanja na uključivanje i učešće promatrača u sustavu čime sve njegove opservacije smatramo samoreferentnim (samoosvrtnim). Kružna epistemologija naglašava ekologiju, odnose i cjelokupnost sistema te je usmjerena na odnose, kompleksnost i kontekst. Ova epistemologija ogleda se u radu edukatora/ica koji doživljavaju svoj odnos s edukantima/icama kao proces promjene, učenja i evolucije.

U edukativnim programima Ambidekster kluba edukanti/ice i edukatori/ce su kružno povezani putem samoreferentnog dijaloga, te je edukator/ica uvijek dio onoga što se uči, a edukant uvijek dio onoga što se podučava (Von Foerster, 1981 u Brier). Edukatori/ice zajedno s edukantima/icama stvaraju kontekst za djelotvornu dijalošku praksu, u kojoj sugovornici/ice u rekurzivnom procesu mijenjanja i dijeljenja vlastitih interpretacija obogaćuju te interpretacije i stvaraju nove. U takvom sustavu moguće je i poželjno postavljanje «pitanja na koja ne znamo odgovore», za razliku od sustava koji polaze od premisa «objektivnosti» te se edukante/ice uči davanju predvidivih, «točnih» odgovora. U nastojanju da se izbjegne trivijalizacija (predvidivost) edukanata/ica, edukator/ica će u dijalogu s njima zaobilaziti «gledanje kroz naočale» određene teorije. Odnosjenjem prema nekom ponašanju kao da je dio kategorije ponašanja, pomaže se edukantu/ici u oblikovanju «stvarnosti» onog što on sam nudi, primjerice kao neku poteškoću ili problem. Na taj način naše edukante/ice koji iznose svoje teškoće samo treniramo u prepoznavanju i produciranju neke simptomatologije. Alternativa pristupu putem određene teorije je «neteorijski pristup» odnosno teorija o neteoriji (Barnes, 1994). Ovakav pristup

temelji se na konceptima i postupcima koji omogućavaju postupanje s osobnom teorijom svakog edukanta. Temeljna postavka kibernetски usmjerenog edukatora/ice je da se u procesu k željenim promjenama koristi sve što edukant/ica donese u interakciju, kao što njihov osobni jezik razumijevanja i samorazumijevanja, njihove osobne teorije, njihove izvore snage, njihove priče o teškoćama s kojima se sreću, te njihove dosadašnje načine rješavanja teškoća.

Stavljanje samog edukativnog procesa i suodnosa između edukanata/ica i edukatora/ica u središte, za razliku od sadržaja edukacije, donosi različite poželjne ishode koji su se tijekom dosadašnjeg djelovanja Kluba ogledali u ekspanziji kreativnosti i inventivnosti svih sudionika, učinkovitosti u pogledu dosizanja dogovorenih ciljeva rada te postizanju više razine autonomije edukatora/ica.

2. CILJNA SKUPINE KORISNIKA/ICA PROGRAMA AMBIDEKSTER KLUB

Korisnici/ice obuhvaćeni programom su Ambidekster klub su:

Mladi daroviti edukatori (do 27 godina starosti) u Projektu/Programu ostvaruju dvostruku ulogu: oni su kreatori programa i voditelji skupina djece i mladih, dakle stručnjaci u Programu, a također i korisnici koji dobivaju potporu putem supervizije, edukacije i individualnog mentorstva te naknadu za neposredni rad s korisnicima. Edukatori/voditelji skupina su apsolvirani humanistički usmjerenih studija, te diplomirani mladi stručnjaci humanističkih struka čiji je poziv vezan za rad s djecom mladima, dakle uz edukaciju djece i mladih, a to su primjerice: socijalni pedagozi/inje, rehabilitatori/ce, socijalni radnici/ce, psiholozi/inje, učitelji/ice, nastavnici/ce.

Volonteri kao i edukatori u Programu ostvaruju dvostruku ulogu: oni su suvoditelji skupina, a također i korisnici koji dobivaju potporu u smjeru osobnog i profesionalnog razvoja putem supervizija, edukacije i individualnog mentorstva. Volonteri su studenti humanistički usmjerenih studija, te diplomirani mladi stručnjaci humanističkih struka čiji je poziv vezan za rad s djecom mladima, dakle uz edukaciju djece i mladih.

Mladi i djeca adolescentne dobi su «krajnji» korisnici/ce Ambidekster kluba. Uvjetno je moguće o podijeliti ih u tri skupine:

- A. Opća populacija djece i mladih zainteresiranih za sudjelovanje na psihoedukativnim radionicama kreiranih za rad na self konceptu - slici o sebi, učenju o kvalitetnim međuljudskim odnosima i kvalitetnoj komunikaciji, angažmanu u zajednici, ljudskim pravima, zdravim stilovima života i drugim temama vezanim za vlastiti rast i razvoj i društveni angažman.
- B. Djeca i mladi koji smatraju da im je potrebna potpora ili pomoć u rješavanju osobnih teškoća, teškoća vezanih za školovanje, obitelj i drugo
- C. Djeca i mladi s teškoćama u razvoju

Navedene skupine korisnika uključene su prema vlastitim interesima u aktivnosti Kluba: u psihoedukativne radionice, događaje, otvorene radnice i izlete, a na način da se pojedine navedene skupine djece ne odvajaju u skupine prema navedenoj podjeli, već zajednički sudjeluju u aktivnostima Kluba.

Kriterij za uključivanje u programe su dob i interes korisnika/ica u odnosu na sadržaj pojedinog programa te konsenzus kojim prihvaćaju i poštuju pravila skupine. Pokazalo se da su ovi kriteriji dostatni za početak rada u skupini, te da nije uputno unaprijed i prema vanjskim kriterijima selektirati korisnike/ice. Vrlo je upitno može li se pomoću unaprijed prikupljenih podataka odrediti kojem djetetu ili mladiću/djevojci su programi savjetovanja, pomoći i podrške više potrebni. Uključivanje svakog zainteresiranog djeteta, mladića odnosno djevojke u rad skupina prioritetan je zadatak Kluba. To se posebice pokazalo važnim u pogledu populacije djece i mladih koja ne manifestiraju «uočljive» simptome svojih teškoća, a za koje se pokazalo da je rad u edukativnim skupinama s obzirom na potporu koja im je bila potrebna bio itekako dobrodošao. S druge strane, ponekad je potrebno na početku rada skupine u dogovoru s korisnicima/icama, prestrukturirati članstvo skupine kako bi se stvorili uvjeti za potrebnu dinamiku.

Godišnje je bilo moguće uključiti do 150 korisnika koji su kontinuirano pohađali radionice te još dvjestotinjak korisnika uključenih u događaje, otvorene radionice i druge manifestacije.

3. OBILJEŽJA PROGRAMA AMBIDEKSTER KLUB

S obzirom na ciljeve programa Ambidekster klub, a to su:

- profesionalni i osobni angažman mladih eduka-

tora/ica, kako bi, doprinosili struci, vlastitom samoostvarenju i pozitivnim društvenim promjenama;

- unapređivanje načina i metoda rada s djecom i mladima;
- kreiranje i provođenje programa neformalne edukacije koji izvire iz epistemologije mladih i njihovih potreba, te širenje dostupnosti programa;
- unapređivanje subjektivnih sastavnica kvalitete života mladih i djece u cilju prevencije poremećaja u ponašanju
- osnaživanje partnerstva između škole, obitelji i lokalne zajednice
- povezivanje urbanih i tradicionalnih kulturnih vrijednosti
- aktivno i kontinuirano uključivanje mladih u život zajednice, kao i u širi društveni kontekst
- promoviranje koncepta cjeloživotnog učenja, volonterizma i humanističkih vrijednosti provode se sljedeće aktivnosti:

Psahoedukativne radionice su okosnica edukativnog rada s mladima i djecom, a kreiraju ih mladi edukatori/ice zajedno s suvoditeljima volonterima/kama, a prema potrebama i očekivanjima korisničke populacije. Tematski su zastupljeni sadržaji rada na self konceptu - slici o sebi, razvoju samopouzdanja, zatim učenje o kvalitetnim međuljudskim odnosima i kvalitetnoj komunikaciji, teme o angažmanu u zajednici, o ljudskim pravima, kao i teme prakticanja zdravih stilova života i druge zanimljive teme vezane za potrebu vlastitog rasta i razvoja te društvenog angažmana.

Radionice se izvode u kontinuitetu jednom tjedno. Pri njihovom vođenju poštuju se principi grupnog rada i kvalitetnog suvoditeljstva. Također se u vođenju radionica osobita pažnja pridaje edukativnim procesima i kružnoj komunikaciji svih sudionika, izvoditelja i edukatora/korisnika.

Neformalno druženje, okupljanje korisnika/ca i voditelja/ica programa u vidu izleta, posjeta kazalištu, posjeta sportskim događajima i drugo provodi se jednom mjesečno.

U cilju osnaživanja partnerstva između škola, obitelji i lokalne sredine organiziraju se događaji, **izložbe, seminari, otvorene radionice** i druge manifestacije u suradnji s drugim organizacijama i institucijama, pojedincima i skupinama četiri do šest puta godišnje pri čemu sudjeluju svi sudionici/ice Projekta.

U cilju povezivanja urbanih i tradicionalnih

kulturnih vrijednosti jednom do dva puta godišnje organiziraju se **izleti-događaji** s programom radionica i zabavno-kulturnim programom. Tim prigodama, korisnici Ambidekster kluba, koji su većinom iz urbanog područja Zagreba i Zaprešića, odlaze u posjete vršnjacima u seoske sredine.

Voditelji/ice i suvoditelji/ce radionica te volonteri/ke – studenti/ice redovito sudjeluju na **supervizijama** ili **supervizijsko-edukacijskim radionicama** u trajanju od šest sati mjesečno. Radni sastanci za sve izvoditelje/ice održavaju se jednom tjedno u trajanju od dva sata.

Također se prema potrebama korisnika/ca provodi individualna potpora, individualno mentorstvo i drugi oblici rada ili druženja s pojedincem. Individualna potpora mladima i djeci te korisnicima/cama provodi se prema osmišljenom individualnom programu za svakog korisnika/cu koji voditelj/ica-volonter/ka osmišljava i provodi uz pomoć mentora/ice (voditelja/ice Programa i suradnika/ca).

Objavljivanje tiskanih materijala: edukativnih brošura i priručnika te objavljivanje stručnih i popularnih članaka kojima se dokumentira i promovira rad Kluba i mladih edukatora ključna je aktivnost u smjeru stručne afirmacije i profesionalnog razvoja mladih edukatora.

Tijekom godine 2002 i 2003. Projekt/Program financira Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži i Grad Zagreb – Gradski ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb, a tijekom 2004. Ministarstvo prosvjete i športa. Događaje i izlete su u naturalnim davanjima sponzorirali Petrokov d.o.o., Coca-cola Beverages d.d., Klara d.d., Gamauf d.o.o., Pekarna Zagreb, Podravka – Studenac d.d., Bo- frost Adriatic d.o.o.

4. STRUČNJACI/KINJE U PROGRAMU AMBIDEKSTER KLUB

Stručnjaci/kinje i volonteri u Ambidekster klubu okupljeni su s namjerom stručnog djelovanja u području rada s djecom i mladima, razvijanja vlastitog profesionalnog identiteta te cjeloživotnog učenja.

S obzirom da su ciljevi projekta/program Ambidekster kluba, između ostalih, unapređivanje načina i metoda rada s djecom i mladima, jedan od uvjeta za sudjelovanje u ulozi **kreatora i izvoditelja** pojedinog programa Ambidekster kluba jest «darovitost» mladog edukatora. «Darovitost» smo pobliže odredili pomoću kriterija koji su se

iskustveno pokazali relevantnima u specifičnom edukativnom sustavu Ambidekster kluba. Izdvojili smo sljedeće kriterije za «darovitost» mladih edukatora :

- akademski uspjeh: prosjek ocjena na fakultetu - 4.0 ili veći od 4.0
- dosadašnji aktivni doprinos u područjima rada s djecom i mladima
- aktivno djelovanje/društveni angažman na nekoliko različitih interesnih područja (u sustavu formalnog i neformalnog obrazovanja ili u području aktivnosti slobodnog vremena)
- osobnost: vlastitim primjerom promoviraju zdrave stilove života, suradničke i tolerantne odnose.

Edukatori koji se žele angažirati u području rada s djecom i mladima, a prema kriterijima ne mogu biti uključeni u projekt/program Ambidekster kluba upućujemo u druge programe ili projekte udruga.

Volonteri/ke su studenti/ce humanistički usmjerenih studija, te diplomirani mladi stručnjaci humanističkih struka čiji je poziv vezan za rad s djecom mladima, dakle uz edukaciju djece i mladih. Volonteri u Klubu su kovoditelji/ce skupina djece i mladih koji uz iskusnijeg voditelja skupine stječu iskustvo rada u skupini i sa skupinom. Voditelj/ica i kovoditelj/ica skupine su voditeljski par koji ostvaruje odnos ravnopravnosti i komplementarnosti u zajedničkom planiranju i izvođenju programa te vođenju skupina prema željenim ishodima.

Osobni i profesionalni razvoj edukatora i volontera, cjeloživotno učenje mladih stručnjaka osigurano je na način kontinuiranog rada u supervizijskim i intervizijskim skupinama i radnim sastancima. Također je osigurana potpora u vidu individualnog mentorstva koje se organizira prema potrebama pojedinog edukatora. Povremeno se organiziraju otvoreni seminari koji vode članovi kluba ili «vanjski» stručnjaci za zainteresirane sudionike iz lokalne zajednice i za članove Kluba. Osim toga, mladi edukatori sudjeluju na međunarodnim edukativnim skupovima.

U Programu djeluje **tim stručnjaka** koji brine o potrebnoj potpori mladim edukatorima i volonterima, o procesima koji Projekt/Program vode prema željenim ishodima, o organizaciji i koordinaciji te ostaloj potrebnoj «logistici». Tim čini voditelj projekta, koordinator aktivnosti, supervizori, stručni konzultanti i «vanjski» evaluator.

Supervizori su psihoterapijski usmjereni stručnjaci, polaznici psihoterapijskih škola ili certi-

ficirani psihoterapeuti. Supervizori koji su polaznici psihoterapijskih škola rade sa supevizandima uz kontinuiranu superviziju svojih mentora (učitelja). Voditelj projekta je diplomirani defektolog-socijalni pedagog, «vanjski» evaluator je psiholog, dok su stručni konzultanti stručnjaci iz različitih područja rada s djecom i mladima, ponajprije stručnjaci za rad s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju – socijalni pedagozi.

O superviziji u programima Ambidekster kluba

Glavni ciljevi supervizije u sklopu izvedbe potprograma Ambidekster kluba bili su, u najširem smislu, podrška u provođenju programa Udruge, osiguranje kvalitete rada s korisnicima, kontinuirana edukacija izvoditelja programa, te potpora razvoju vještina konstrukcije interpersonalnih odnosa u izvoditelja programa, a u odnosu na korisnike programa.

Pri samome začetku rada u supervizijskoj skupini školske godine 2003/2004 postignut je konsenzus u vezi prioriteta rada, te je kao okosnicu supervizijskih susreta definirana varijabilnost i adaptabilnost izvoditelja programa u odnosu na specifične (pa i osobne) potrebe, te individualnost korisnika programa. Supervizijska skupina time postaje medijem za poticanje profesionalnog razvoja svojih članova, što podrazumijeva autonomno i aktivno sudjelovanje članova grupe u njezinu radu.

S obzirom na sadržaje u radu, veći dio supervizijskoga vremena – kao što je to uobičajeno i nije specifično samo za ovaj program – konzumirano je za razradu vještina i strategija za razrješavanje specifičnih problema u radu, uglavnom interpersonalnih i komunikacijskih poteškoća s korisnicima programa, te za usavršavanje vještina u poticanju razvoja grupne kohezije. Unutar tih, ali i drugih sadržaja koje su ponudili članovi grupe, odvijali su se procesi čiju je potku činila epistemologija zasnovana na kibernetici.

Od samoga se početka supervizije nastojalo, zajedno s izvoditeljima programa, izgrađivati kontekst suradnje u zajedničkom istraživanju i učenju o mogućoj primjeni i implikacijama kibernetско-epistemološkoga gledišta na našu zajedničku superviziju, te njihov rad u skupinama. Osim stava suradnje supervizora i supervizandada, izgrađivan je kontekst istraživanja i radoznalosti, nasuprot ekspertnom stavu u radu sa supevizandima, te se nastojalo poticati supervizande da budu kreativni i pronađu

alternativne modalitete odnosa s korisnicima koji ne bi podrazumijevali unilateranu poziciju (prije svega stručne moći). S obzirom na iskustvo i uvjerenje da je stav istraživanja, suradnje i radoznalosti općenito funkcionalniji u radu s ljudima u bilo kojoj od pomagačkih struka učinci takvoga pristupa iskazuju se kako u boljem učinku supervizije (na kojoj članovi supervizijske grupe usvajaju procese i načine mišljenja i traženja rješenja, a ne jednostavno gotova rješenja), tako i u izomorfnom potkrepljenju takvoga stava u njihovom radu s neposrednim korisnicima u programima. Naravno da takvo gledište u cjelini obuhvaća i linearno epistemološke koncepte, te zahtijeva dostatnu bazičnu stručnu informiranost uz koju je moguća supervizijska nadgradnja. Nastojala se potaći integracija svih prethodnih znanja članova supervizijske skupine sa znanjima koja eventualno usvoje tijekom supervizije.

U dosadašnjem radu, u kojem se i od supervizora očekivala varijabilnost, prilagođavanje i mijenjanje obrazaca ponašanja, jednako kao što to očekivalo od izvoditelja programa Udruge u odnosu na korisnike, ostvaren je, koliko je to u danim vremenskim okvirima bilo moguće, dostatan stupanj dosljednosti u istraživanju primjene kibernetičke epistemologije, te vjernosti temeljnim

etičkim načelima u radu s ljudima općenito, a s djecom i mladima posebno. Aktivno sudjelovanje, zainteresiranost, spremnost za istraživanje novoga, te povezanost izvoditelja programa - članova supervizijske skupine oblik su zorne evaluacije koji već govori sam za sebe.

5. RAZVOJ AMBIDEKSTER KLUBA

Ambidekster klub je tijekom 2002. i 2003. godine djelovao u okviru Hrvatske udruge socijalnih pedagoga kao jedan od njenih projekta ili programa. Okupljao je mlade edukatore željne izazova u pogledu društvenog, stručnog i osobnog angažmana u području rada s djecom i mladima, posebice u području prevencije poremećaja u ponašanju. U rujnu 2003. osnovana je udruga Ambidekster klub sa svrhom razvijanja programa prevencije, resocijalizacije i socijalne integracije djece, mladih i odraslih osoba izloženih riziku poremećaja u ponašanju, s ciljem osnivanja kluba mladih u cilju savjetovanja i vršnjačke pomoći kao i kreativnog provođenja slobodnog vremena te promoviranja zdravih stilova života.

Tijekom dosadašnjeg djelovanja Ambidekster klub je ostvario sljedeće aktivnosti:

5.1. Rad s 27 skupina korisnika okupljenih u devet autorskih programa

Naziv programa «Ambidekster kluba»	Ciljevi programa	Korisnici programa	Mjesto izvođenja	Izvoditelji
Mala škola komunikacijskih i socijalnih vještina (1 skupina korisnika)	<ul style="list-style-type: none"> • unapređivanje komunikacijskih i socijalizacijskih vještina • razvijanje pozitivne slike o sebi i svojim mogućnostima • razvijanje osjećaja odgovornosti za vlastite postupke i ponašanja 	srednjoškolci	Gimnazija «S.S. Lucijan Vranjanin», Zagreb	Voditelj: Marko Štengl, apsolvant ERF-a, smjer PUP Volonter: Gabrijela Ratkajec, apsolvantica ERF-a, smjer PUP
Poseidon (2 skupine korisnika)	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj samosvijesti i učinkovitog djelovanja u društvenom ekološkom okruženju (Tko sam ja i što mogu učiniti?) 	osnovnoškolci	Osnovna škola «Krapinske Toplice»	Voditelji: Hrvoje Makvić, prof. socijalni pedagog, Dora Hameršak, prof. socijalni pedagog

<p>Od samosvijesti do inicijative (1 skupina korisnika)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • unapređivanje samosvijesti i samopouzdanja • podizanje razine autonomije i odgovornosti • učenje vještina i unapređivanje sposobnosti potrebnih za inicijative u društvenom ekološkom okruženju 	<p>učenici učeničkog doma Tina Ujevića</p>	<p>Učenički dom »Tin Ujević« Avenija Gojka Šuška 4, Zagreb</p>	<p>Voditelj: Krešimir Makvić, apsolvent ERF-a Volonter: Deniza Divanović apsol. ERF-a, smjer PUP</p>
<p>Točka, linija, boja, mašta i još svašta (1 skupina korisnika)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osnaživanje samopouzdanja putem kreativnog izričaja • unapređivanje pozitivne slike o sebi putem subjektivne spoznaje • poticanje kreativnosti i autonomije putem sinestezije likovnog, literarnog i glazbenog izričaja 	<p>osnovnoškolci</p>	<p>Prostor mjesne zajednice «Ivan Mažuranić», Vrpoljska 10, Zagreb</p>	<p>Voditelj: Ivana Udiljak, studentica IV god. ERF-a, smjer rehabilitacija Volonter: Nikolina Županić, studentica ERF-a, smjer PUP</p>
<p>Metaforom do stvarnosti (4 skupine korisnika)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • postizanje promjena u ponašanju korištenjem resursa subjektivne spoznaje • unapređivanje komunikacijskih vještina, osvještavanje metakomunikacije i njena utilizacija • utilizacija nesvjesnih procesa u osobnom rastu i razvoju • relaksacija i razonoda na kreativan način 	<p>srednjoškolci</p>	<p>Škola primijenjenih umjetnosti, Zagreb Prva gimnazija, Zagreb</p>	<p>Voditelji: Hrvoje Makvić, prof. socijalni pedagog, Maja Zubčić, apsolventica ERF-a, smjer PUP, Dora Hameršak, prof. socijalni pedagog, Martina Gazdek, prof. socijalni pedagog Volonteri: Ivana Zadražil, studentica ERF-a, smjer PUP, Silvija Grganić, apsolventica ERF-a, smjer PUP, Jelena Sekulić, apsolventica ERF-a, smjer PUP</p>
<p>Vidjeti nevidljivo (4 skupine korisnika)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osnaživanje pozitivne slike o sebi i samopouzdanja • unapređivanje komunikacijskih i socijalizacijskih vještina • integracija u vršnjačke skupine opće populacije djece 	<p>slijepa i slabovidna djeca i mladi, opća populacija osnovaca</p>	<p>Centar za odgoj i obrazovanje «Vinko Bek», Zagreb</p>	<p>Voditelj: Ivana Udiljak, studentica IV god. ERF-a, smjer rehabilitacija Roland Gambiroža, akademski slikar Volonteri: Danijel Jaška, student likovne akademije</p>
<p>Slušam te – slušaj me (6 skupina korisnika)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • unapređivanje komunikacijskih vještina • učenje načina rješavanja problema i konfliktnih situacija • unapređivanje suradnje, aktivnog slušanja i iznošenja vlastitog mišljenja • razvijanje vještine argumentiranja vlastitih stavova i prihvaćanje tuđih argumenata 	<p>srednjoškolci</p>	<p>Škola za tekstil, kožu i dizajn, Zagreb Srednja škola «Ban Josip Jelačić», Zaprešić Škola primijenjenih umjetnosti i dizajna, Zagreb</p>	<p>Voditelji: Deniza Divanović, apsolventica ERF-a, smjer PUP Gabrijela Ratkajec, apsolventica ERF-a smjer PUP, Martina Horvat, apsolventica ERF-a smjer PUP Volonteri: Valeria Kovačić, studentica ERF-a, smjer PUP Dorothea Pavlišek, studentica ERF-a, smjer PUP</p>
<p>3 D (Darovit, druželjubiv, djelotvoran) 1 – 2 skupine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • edukacija volontera za rad sa skupinama djece i mladih 	<p>studenti Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta</p>	<p>Multimedijski institut, Preradovićeve 18</p>	<p>Voditelji: Hrvoje Makvić, prof. socijalni pedagog Gordana Galetić Asja, dip. defektolog, socijalni pedagog</p>

Tabela 2 Programi Ambidekster kluba 2004. godina				
Naziv programa «Ambidekster kluba»	Ciljevi programa	Korisnici programa	Mjesto izvođenja	Izvođači
Točka, linija, boja, mašta i još svašta 1 skupina korisnika	<ul style="list-style-type: none"> osnaživanje samopouzdanja putem kreativnog izričaja unapređivanje pozitivne slike o sebi putem subjektivne spoznaje poticanje kreativnosti i autonomije putem sinteze likovnog, literarnog i glazbenog izričaja 	Osnovnoškolci 1 skupina korisnika	Prostor mjesne zajednice «Ivan Mažuranić», Vrpoljska 10, Zagreb	Voditeljica: Ivana Udiljak, apsolvantica ERF-a, smjer rehabilitacija Volonterke: Nikolina Županić studentica ERF-a, smjer PUP
Pogled u ogledalo 6 skupina korisnika	<ul style="list-style-type: none"> razvijanje svijesti o društvenim normama ponašanja uvidanje svrhovitosti te pozitivnih i negativnih posljedica vlastitog ponašanja razvijanje vještina potrebnih za uspješno funkcioniranje u društvu te prilagodbe na novu društvenu sredinu (srednja škola) razvijanje svijesti o vlastitim sposobnostima upoznavanje i prihvaćanje vlastitog tijela i promjena koje se događaju prilikom odrastanja poticanje kreativnosti putem različitih oblika samoizražavanja 	Učenici Škole za tekstil, kožu i dizajn, Zagreb 2 skupine korisnika Učenici Srednje škole – Ban Josip Jelačić, Zaprešić 2 skupine korisnika Učenici Obrtničke, industrijske i graditeljske škole 1 skupina korisnika Osnovnoškolci 1 skupina korisnika	Škola za tekstil, kožu i dizajn, Zagreb Srednja škola – Ban Josip Jelačić, Zaprešić Obrtnička, industrijska i graditeljska škola, Zagreb Prostor mjesne zajednice Ivana Mažuranića, Vrpoljska 10, Zagreb	Voditeljica: Deniza Divanović, apsolvantica ERF-a, smjer PUP Volonterka: Kristina Kobašić, apsolvantica ERF-a, smjer logopedija Voditeljica: Gabrijela Ratkajec, apsolvantica ERF-a, smjer PUP Volonterka: Valeria Kovačić, studentica ERF-a, smjer PUP Voditeljica: Martina Horvat, apsolvantica ERF-a, smjer PUP Volonterka: Dorotea Pavlišek, studentica ERF-a, smjer PUP Voditeljice: Martina Horvat, apsolvantica ERF-a, smjer PUP Gabrijela Ratkajec, apsolvantica ERF-a, smjer PUP

5.2. Organiziranje i izvođenje tribina, otvorenih seminara, izložbi i događaja:

- Prava djeteta između zbilje i retorike, tribina (11. prosinac 2002.)
- Sudjelovanje na Danima profila (Vodionice Ambidekster kluba – radionice za nastavnike u deset gradova Hrvatske održane su od 01. ožujka do 10. svibnja 2003.)
- Izložba dječjih radova: Točka, linija, boja, mašta i još svašta (10. lipanj 2003.)
- Ambidekster događaj (18. lipanj 2003.)
- Metaforom do stvarnosti, seminar za nastavnike i pedagoge (11. listopad, 2003.)
- Varaždinsko- zagrebačka sociopedagoška art taberna, događaj (15. studeni)
- Metafora - ključ promjene; seminar za nastavnike i pedagoge (29. studeni 2003.)
- Dan ljudskih prava u Križevcima događaj (10. prosinac 2003.)
- Zabavna metakomunikacija, seminar za pedagoge (11. prosinac 2003)
- Nasilničko ponašanje djece i mladih - pogled s druge strane zrcala, seminar za voditelje skupina, pedagoge i učitelje (14. siječanj 2004.)
- Izložba dječjih radova «Svašta vidljivo i nevidljivo» nastalih u programima «Vidjeti nevidljivo» i «Točka, linija, boja, mašta i još svašta» (veljača, 2004).
- Izložba dječjih radova: «Vidjeti nevidljivo»

organizirana je u suradnji s Hrvatskom udrugom socijalnih pedagoga i Tiflološkim muzejom (15.09. 2004.)

5.3. Sudjelovanje na Danima profila - "Vodionice Ambidekster kluba"

Radionice za učitelje/ice, nastavnike/ce održane su u deset gradova Hrvatske od 01.03. do 10.05. 2003.

5.4. Osnivanje Savjetovališnog centra u naselju dubrava «SUNAC» (studeni, 2004.)

Savjetovalište «SUNAC» osnovano je temeljem dotadašnjeg djelovanja Ambidekster kluba na području gradskih četvrti Gornje i Donje Dubrave. Aktivnosti savjetovališta SUNAC usmjerene su na pružanje pomoći potpore djeci i mladima te njihovim obiteljima, a s ciljem poticanja psihosocijalnog razvoja te prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

«SUNAC» je projekt koji objedinjuje različite segmente dotadašnjeg djelovanja dviju udruga: Ambidekster kluba i Hrvatske udruge socijalnih pedagoga. Objedinjen je psihoedukativni rad s djecom i mladima te outreach pristup, a s namjerom što učinkovitijeg odgovora na potrebe korisnika u pogledu edukacije, savjetovanja i psihosocijalne potpore.

Projekt/savjetovalište SUNAC sastoji se od nekoliko programskih jedinica:

- A. SAVJETOVANJE ZA DJECU I MLADE je namijenjeno pružanju potpore djeci i mladima u rješavanju njihovih osobnih teškoća te odabiru zdravog i produktivnog načina života, umjesto konzumiranja droge, alkohola i manifestiranja drugih oblika rizičnih ponašanja. Savjetovališni rad provodi se individualno, u malim skupinama te na način organiziranja i sudjelovanja u događajima, izletima, sportskim turnirima, ekološkim i drugim akcijama, okruglim stolovima, izložbama. Savjetovalište vode profesor/ice – socijalni/e pedagozi/inje.
- B. U savjetovalištu za vršnjačku potporu «I JA ŽELIM POMOĆI» educira se zainteresirana mladež kako bi postali učinkoviti vršnjaci-pomagači u području prevencije poremećaja u ponašanju, posebice prevencije konzumiranja alkohola i druge te rizičnih ponašanja. U sklopu savjetovališta za vršnjačko pomaganje

planira se omogućiti i savjetovanje putem interneta. Edukaciju i vršnjačko savjetovalište vode profesor/ice – socijalni/e pedagozi/inje.

- C. OBITELJSKO SAVJETOVANJE (sistemski pristup) namijenjeno je pružanju podrške obiteljima da prebrode krize u međusobnim odnosima i nauče učinkovitije načine prevladavanja teškoća i obiteljskih kriza. Savjetovalište vodi diplomirani defektolog-socijalni pedagog.
- D. Outreach aktivnosti «SUNČANA STRANA ULICE» nastalo je na temeljima projekta «3D-pedagogija ulice» koji se tijekom 2003 i 2004. provodio Zagrebu na području gradskih četvrti Gornje i Donje Dubrave, a u suradnji dviju udruga: Hrvatske udruge socijalnih pedagoga i Ambidekster kluba. Kontakti s korisnicima održavaju se u njihovom ekološkom okruženju - na mjestima njihovog okupljanja ili u obiteljima. Aktivnosti savjetovanja, pružanja pomoći i podrške te upućivanja djece i mladih s poremećajima u ponašanju u već postojeće organizacije, institucije i službe provode mladi edukatori, volonteri.

5.5. Izrada, tiskanje i distribucija edukativnih i prezentacijskih materijala:

- Edukativna brošura: Znatizelja i rizik (2002. godine)
- Promotivni materijal – Zbornik dječjih misli: Prava djeteta između zbilje i retorike (2002. godine)
- Letak: Ambidekster događaj (2003. godine)
- Katalog dječjih radova: Točka, linija, boja, mašta i još svašta (2003. godine)
- Letak i plakati: Točka, linija, boja, mašta i još svašta (2003. godine)
- Letak i plakati: Metaforom do stvarnosti (2003. godine)
- Promotivni letak: Ambidekster klub (2003. godine)
- «Gle ti mene»- priručnik za rad na sociopedagoškim programima Pogled u ogledalo i Slušam te – slušaj me (2004. godina)
- Plakati i promotivni letak: SUNAC-Savjetovališni centar u naselju Dubrava (2004. godina)

5.6. Sudjelovanje na skupovima: na Kongresu studenata socijalne pedagogije «Horizonti», 25-27. travnja 2003. godine te međunarodnom okruglom stolu «Regional Round Table: YOUNG PEOPLE AND VIOLENCE», BUGARSKA, u prosincu, 2003. godine.

5.7. Ostvarivanje suradnje sa izdavačkom kućom «Profil», s desetak osnovnih i srednjih škola s područja Zagreba, Zaprešića, Varaždina, Križevaca, Svetog Ivana Zeline, Krapinskih Toplica, s lokalnom samoupravom gradske četvrti Donje Dubrave, s Gradom Zagrebom, NGO-ima, s Centrima za socijalnu skrb, s donatorima: Petrokov d.o.o., Coca Cola Beverages d.d., Klara d.d., Gamauf d.o.o., Pekarna Zagreb, Podravka - Studenac d.d., Bo- frost Adriatic d.o.o.

6. BUDUĆNOST AMBIDEKSTER KLUBA – PROJEKT «SUNAC - SAVJETOVALIŠNI CENTAR U NASELJU DUBRAVA»

Budući da je projekt Ambidekster kluba «SUNAC- Savjetovališni centar u naselju Dubrava» izrastao kao odgovor na potrebe i želje samih korisnika/ca na ovom području, daljnje oblikovanje i razvoj Projekta zbivat će se kroz zajedničku interakciju izvoditelja/ica Projekta i korisnika/ca. Specifične ciljeve moguće je postaviti samo s korisnicima/cama i u odnosu na njih. Temelj uspješnosti je upravo uključivanje osoba iz lokalne zajednice, pojedinaca/inki i institucija u daljnju provedbu Projekta zbog čega je jedna od važnih aktivnosti savjetovališta i povezivanje tj. umrežavanje postojećih resursa (institucija, ustanova, udruga i inicijativa). Interakcijom umreženih organizacija i skupina oblikovat će se zajednički ciljevi te će se zajednički težiti njihovom ostvarivanju. Pri tome će volonteri/ke iz zagrebačke Dubrave imati najznačajniju ulogu jer je upravo zahvaljujući njima moguće očekivati da će se Projekt implementirati u zajednici i zaživjeti te da će se odvijati u smjeru koji je u skladu s potrebama djece, mladih i njihovih obitelji koji žive na tom području. Savjetovalište Ambidekster kluba «SUNAC» bi tada moglo prerasti u mjesto na kojem je mladima iz Dubrave omogućeno da ostvare svoje kreativne potencijale i zamisli te mjesto iz kojeg se organiziraju brojni sadržaji za mlade od strane njihovih

vršnjaka. Na temelju iskustava iz zagrebačke Dubrave poželjno je proširiti ovakve oblike djelovanja i na ostale četvrti grada Zagreba kao i na druge lokalne zajednice. S tim ciljem su u edukaciju za vršnjake pomagače uključene mlade osobe koje su do sada pokazale inicijativu i aktivno sudjelovale u organiziranju aktivnosti u svojim školama, i četvrtima, te svi ostali mladi ljudi usmjereni na daljnji razvoj i obogaćivanje sebe i svoje zajednice. Iz tog razloga Ambidekster klub ističe vrijednost suradnje sa svim osobama, udrugama, organizacijama, ustanovama i institucijama.

7. EVALUACIJA

Evaluaciju projekta ili programa Ambidekster klub provodi stručni tim projekta ili programa uz stručnu pomoć «vanjskog» evaluatora, znanstvenika. Također pod vanjskom evaluacijom podrazumijevamo stručne procjene i zapažanjima o učinkovitosti i potrebitosti provođenja projekta ili programa kao što su preporuke i mišljenja stručnih timova škola, voditelja knjižnica, suradnika/ica u Centru za socijalnu skrb i drugih relevantnih subjekata u lokalnoj zajednici.

Evaluacija projektnih ili programskih aktivnosti Ambidekster kluba uključuje:

1. Završno izvješće o provođenju Projekta/Programa koje uključuje: broj korisnika uključenih u Projektne/Programske aktivnosti, broj sati supervizije, broj sati radnih sastanaka, broj organiziranih manifestacija, ostvarena suradnja s drugim organizacijama i institucijama, aktivnosti, ideje i planovi za budućnost koji su nastali tijekom razvoja Projekta/Programa, ostvarena prezentacija Projekta/Programa u javnosti, odnos planiranih i ostvarenih projektnih aktivnosti.
2. Završna evaluacija u odnosu na individualni rad s korisnicima uključuje načine intervencija prema korisniku, stupanj ostvarene suradnje, ostvarene ishode željenih promjena, teškoće, ideje i kreativna rješenja.
3. Stručno mišljenje o provođenju Projekta/Programa (resorna ministarstva, Zavod za unapređenje školstva)
4. Reakcija profesionalne zajednice tj. stručno mišljenje o Projektu/Programu u sredini u kojoj se provodi (škole, Centar za socijalnu skrb, knjižnica, lokalna samouprava)

5. Interes donatora – mjera uspjeha ogleda se u spremnosti donatora da podrže pojedine aktivnosti Projekta/Programa

6. Odaziv građana na izložbe, događaje, seminare
Procesna evaluacija se provodi se na izvoditeljskoj i korisničkoj razini:

- **Izvoditeljska razina**

Voditelji putem evaluacijske liste *Samoprocjena u radu s psihoedukativnim skupinama* procjenjuju vlastitu razinu zadovoljstva u sudjelovanju u aktivnostima Ambidekster kluba, zadovoljstvo postignutim rezultatima u radu s polaznicima, razinu ostvarene suradnje s suvoditeljima i voditeljem programa te procjenjuju razinu vlastitog entuzijazma, kreativnosti, upornosti i marljivosti tijekom izvođenja edukativnih radionica kao i interes i suradnju škola, učeničkih domova i drugih subjekata lokalne zajednice u sredini u kojoj se projekt/program provodi.

Dnevnici voditelja svakog pojedinog programa/skupine uključuju broj i popis korisnika svake radionice, datum održavanja, sadržaj radionice, zapažanja i komentare o procesima u skupini, ideje i planove te prijedloge za individualna rad s korisnicima.

Putem dnevnika zapažanja prati se napredovanje korisnika u pojedinim programima, bilo da je korisnik uključen u skupinu ili se s njim provodi neki oblik individualnog rada.

- **Korisnička razina**

Korisnici procjenjuju putem Evaluacijske liste projekta Ambidekster ukupni dojam kvalitete Projekta/Programa, osjećaj zadovoljstva sudjelovanjem na Projektu/Programu, osobni dobitak od sudjelovanja, vlastiti doprinos sudjelovanja, doprinos voditelja skupine u razumijevanju dilema/problema/poteškoća, doprinos voditelja skupine u pomoći/podupiranju u razrješavanju dilema/problema/poteškoća, ukupni doprinos članova skupine, želju za nastavkom sudjelovanja u Programu, interes nastavnika, stručnog školskog tima, odgajatelja i drugih osoba za provođenjem Projekta/Programa.

Sociometrija ili evaluacija putem *«Samoprocjene komunikacijskih vještina»*, provodi se na početku i na kraju provođenja rada psihoedukativnih skupina u cilju evaluiranja željenih ishoda u području grupne dinamike i unapređivanja komunikacijskih vještina.

8. ZAKLJUČAK

Ideje okupljenih mladih edukatora u Ambidekster klubu u pogledu kreiranja i provođenja programa namijenjenih prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih, a temeljenih na stručnim spoznajama, etičkim principima struke i potrebama korisničke populacije, razvijale su se paralelno s aktivnostima kojima su obuhvaćeni/e brojni/e zadovoljni korisnici/e. Ideje i koncepti su najprije oživotvorene u projektu, a zatim u programu „Ambidekster klub“ koji se provodio unutar Hrvatske udruge socijalnih pedagoga, a sam program je 2003. prerastao u udrugu Ambidekster klub. Tijekom cjelokupnog razdoblja u kojem se stvarao Ambidekster klub rasla je razina autonomije i kreativnost članova/ica u kreiranju programa, kao i interes i korisnika/ca u smjeru daljnjeg angažmana.

Stavljanje samog edukativnog procesa i suodnosa između edukanata/ica i edukatora/ica u središte, za razliku od sadržaja edukacije, donijelo je različite poželjne ishode koji su se tijekom dosadašnjeg djelovanja Kluba ogledali u ekspanziji kreativnosti i inventivnosti svih sudionika, učinkovitosti u pogledu dosizanja dogovorenih ciljeva rada, u međusobnoj potpori i suradnji, te postizanju više razine autonomije edukatora/ica.

Postojanje i razvoj Ambidekster kluba ukazuje na mogućnost uspješne integracije teoretskih i praktičnih dosega edukacijsko-rehabilitacijskih i drugih struka s pozicije epistemologije kibernetike u području rada s djecom i mladima.

1 **Programom** smatramo plan određene djelatnosti koji je utemeljen na teorijskim, stručnim i znanstvenim dostignućima, koji je metodološki razrađen, evaluiran i primjenjiv. Izvođenje programa nije određeno vremenskim i prostornim granicama.

Projektom smatramo domišljeni i objedinjeni plan aktivnosti s definiranim ciljevima i zadacima. Projekt se ostvaruje u određenom vremenskom razdoblju i na određenom teritoriju. Projekt je područje eksperimenta, uvođenja novih aktivnosti i novih metodologija.

Specifičnost projekta Ambidekster klub je u kreiranju i razvijanju niza malih autorskih programa namijenjenog različitim populacijama korisnika. Objedinjavanjem metodologije rada, razradom aktivnosti i utemeljenošću edukativnog sustava Ambidekster kluba na postavkama kibernetike II reda nastao je **program** koji je daljnjim širenjem novih zamisli i projekata prerastao u udrugu.

2 Istraživanja su ukazala su na različite funkcije naše dvije moždane hemisfere. Kod dešnjaka je lijeva hemisfera dominantna i njezine glavne funkcije je prevođenje percepcije u logičnu, semantičku i forenzičku reprezentaciju stvarnosti te za komunikacija s vanjskim svijetom koja je bazirana na logičko analitičkom kodiranju okružujućeg svijeta. Ona je kompetentna za sve što ima veze s jezikom (gramatika, sintaksa, semantika), mišljenjem, čitanjem, brojanjem, općenito rečeno sa znakovnom komunikacijom. Desna hemisfera je specijalizirana za holistički zahvat u kompleksnosti obrazaca,

odnosa i struktura. Desna hemisfera je vrlo vješta u percepciji i prepoznavanju cjeline putem različitih kutova i distorzija, te u sagledavanju cjeline od vrlo malog detalja.

LITERATURA

- Barnes, G. (1994): *Justice, Love and Wisdom*. Zagreb: Medicinska Naklada.
- Bateson, G. (1990): *Steps to an Ecology of Mind*. New York: Ballantine Books.
- Brier, S. (1996): *From second- order Cybernetics to Cybersemiotics: A Semiotic Re-entry into the Second-order Cybernetics of Heinz von Foerster*. U: Jackson, M.C., Glanville, R. (ur.) *System Research* 13,3: 229-224.

Capra, F. (1998): *Mreža života*. Novo znanstveno razumijevanje živih sustava. Zagreb: Liberata.

Nacionalni program djelovanja za mlade(2003)Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži

Šugman-Bohinc, L. (2000): *Kibernetika konverzacije – o spreminjanju razumevanja sebe drugoga skozi razgovor*. V: Bohak, J., Možina, M.,(ur.) *Drugi študijski dnevni Slovenske krovne zveze za psihoterapijo*. Kaj deluje v psihoterapiji? Novejše raziskave njene uspešnosti. Zbornik prispevkov. SKZP, 35-44.

Waclawick, P. (1987): *The language of Change*. New York: Basic Books, INC., Publishers.

AMBIDEXTER CLUB

CONCEPT – PROJECT - PROGRAM - ASSOCIATION

Summary

The Ambidexter club consists of the young educators: social pedagogues, rehabilitators, artists, social workers and the students of the helping professions. The goal of the club is to create and to implement the programs of non-formal education and the programs intended for the prevention of the behavior disorder of the children and youth.

When they enter the Ambidexter club, the young educators find themselves in an encouraging environment where they have the required financial, psychological and educative support, to realize their own ideas and implement the programs of work for the children and youth according to their own ideas. Therefore, one of the priority goals of the Ambidexter club is the professional and personal engagement of the young educators. By creating the programs which stem from their own epistemology of the young, they are able to make contribution to the profession, to their own self-realization and to the positive social changes.

The ideas of the young educators from the Ambidexter club related to the creation and implementation of the original programs, based upon the professional insights, ethical principles of the profession and the needs of the user population, have been developing simultaneously with the activities which included numerous satisfied users. The ideas and the concepts were at first generated within the project, and then within the program "Ambidexter club", which was conducted within the frame of the Croatian Association of Social Pedagogues. In 2003, the program developed into the Association "Ambidexter club". During the period in which the Ambidexter club was growing, the levels of the autonomy and the creativity of the members in the creation of the programs were increasing, as well as the interest of the users for the continuance of the activities.

The existence and the development of the Ambidexter club points to the possibility of successful integration of the theoretical and practical accomplishments of the educational, rehabilitational and other professions from the position of cybernetics in the area of working with the children and youth.

Key words: Prevention of the behavior disorders, non-formal education, young educators, cybernetics, association, youth club